

*Naj se učenost in ime,
čas tvoja,
rojak, ne porabi*

D. Prešern

50 let
Prešernovega
spominskega
muzeja

Dr. Prešernij

50 let
Prešernovega
spominskega
muzeja

ZGODOVINA HIŠE

Prešernova ulica je bila v srednjem veku glavna mestna vpadnica. Hišam vzdolž ulice je bilo dodeljeno zemljišče vse do kanjona Kokre. Prostor za hišami je delila t.i. gospodarska pot, ki je vodila do dvorišč in objektov za hišo. Hiše so bile lesene, s trikotno oblikovanimi slemeni, stale so ena ob drugi. Ločili so jih le ozki presledki za odtok deževnice.

Na mestu današnje Prešernove hiše je konec 13. stoletja stala stavba. V pritličju je bila obrtna delavnica. Klet je bila vkopana v tla in pokrita z lesenimi vrati. Iz delavnice so stopnice vodile v nadstropje, kjer je bilo v veži odprto ognjišče. Iz veže so peljala vrata v bivalni prostor.

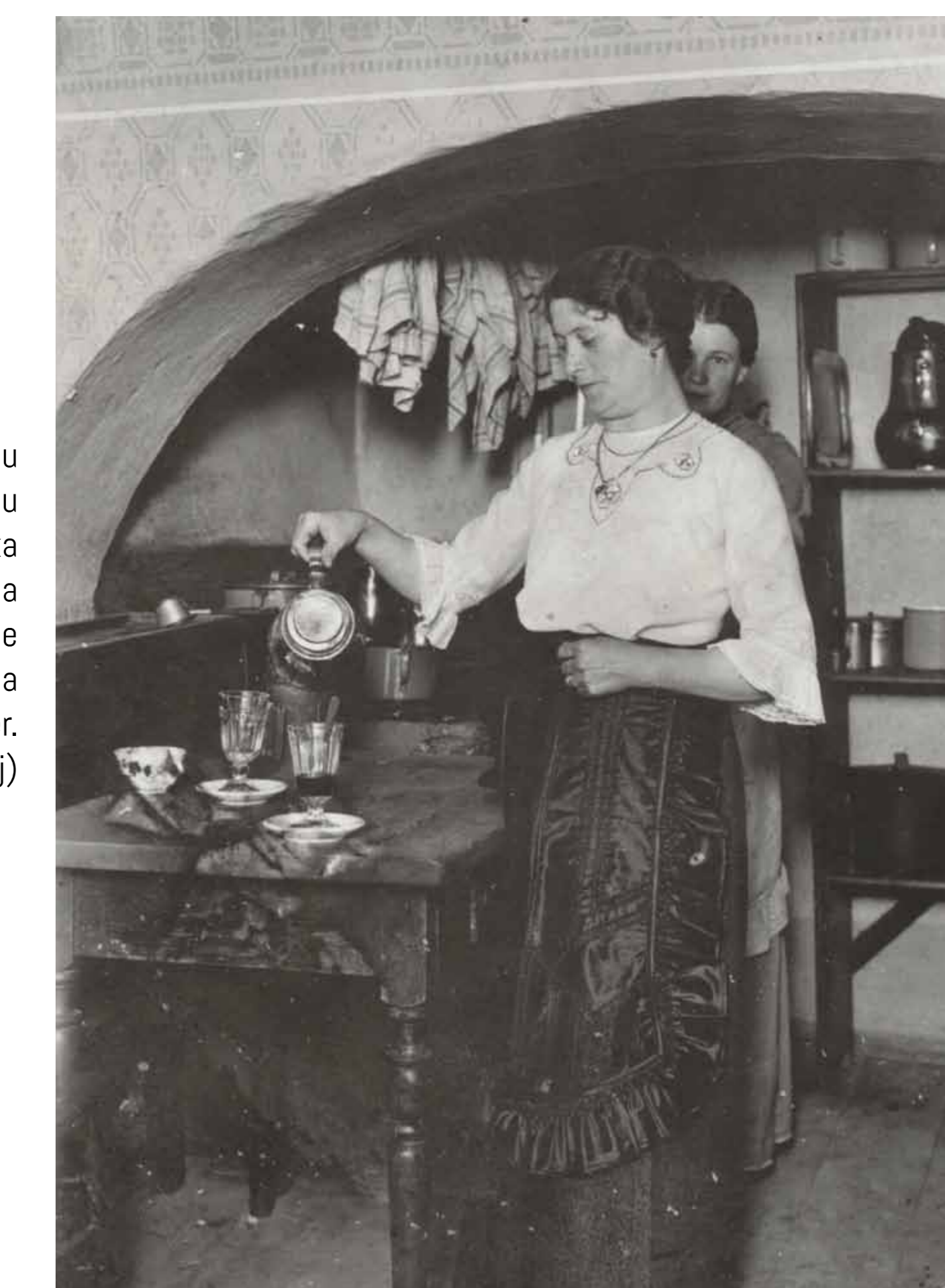
V 16. stoletju so hiše postajale kamnite. Presledki med hišami so izginjali, pri čemer so hiše pridobile na širini. Delavnici v pritličju se je pridružila veža, v nadstropju je nastala kamra. Delavnica in veža sta imeli z ulice vsaka svoj vhod. Oba poznogotska portala Prešernove hiše sta se ohranila. Istočasno je na zemljišču za hišo, ki je segalo do Kokre, nastajala nova stavba, ločena le z majhnim dvoriščem. V nadstropju je obe hiši povezal arkadni hodnik.

Najpozneje v 18. stoletju sta hiši dobili skupnega lastnika. To je bil Matej Veja. Kasneje so bili lastniki Jurij Benedikt, trgovec Jakob Terpinc in njegova vdova Katarina. Leta 1845 je postal lastnik hiše trgovec in pivovar Franc Mayr, od katerega je dr. France Prešeren leto kasneje vzel v najem prvo nadstropje hiše Mesto 181. Ob koncu 19. stoletja je bil lastnik Franc Roblek, nato družina Bidovc, od katere sta leta 1927 hišo kupila Matija in Marija Kokl. Po drugi svetovni vojni je prešla v last občine Kranj.

Po ustanovitvi Mestnega muzeja v Kranju leta 1953 so pritličje za silo uredili v galerijske prostore. Delovni prostori muzeja so bili v današnji Jenkovi spominski sobi in v Prešernovi odvetniški pisarni, kjer je deloval tudi Zavod za spomeniško varstvo. Podstrežje hiše so uporabljali za muzejski depo.

Pogled na Prešernovo ulico pred prvo svetovno vojno. Nad vhodom je spominska plošča, ki so jo na pobudo kranjske narodne čitalnice vzdali ob stoti obletnici rojstva dr. Franceta Prešerna. (Gorenjski muzej)

V Prešernovem času je bila v pritličju prva kranjska kavarna Florijana Pua. Kasneje je kavarno prevzela družina Geiger. (Gorenjski muzej)

Praznično vzdušje pred Prešernovo hišo med obema vojnama. Kranjska narodna čitalnica se je ob več priložnostih spominjala življenja in dela dr. Franceta Prešerna. (Gorenjski muzej)

Prve postavitve zbirke Mestnega muzeja v petdesetih letih 20. stoletja (Gorenjski muzej, Zavod za varstvo kulturne dediščine – Območna enota Kranj)

Leta 1927 je današnja Prešernova hišo kupila družina Kokl. Prodajali so različne tkanine. Po vojni je bila hiša nacionalizirana. Od leta 1953 so bili v njej prostori Mestnega muzeja Kranj.

Dr. Prešern

50 let
Prešernovega
spominskega
muzeja

POBUDE ZA USTANOVITEV PREŠERNOVEGA SPOMINSKEGA MUZEJA

Leta 1948 se je v Kranju pod vodstvom Črtomira Zorca začela akcija za ureditev hiše, v kateri je živel pesnik dr. France Prešeren, v spominski muzej. Njegovo zanimanje za Prešerna je segalo že v čas pred drugo svetovno vojno. Po vojni se je zavzemal za postavitve spomenika dr. Francetu Prešernu v Kranju. Dipl. inž. arh. Marijan Mušič je izdelal načrt za ureditev Prešernove hiše, a ta načrt ni bil uresničen. Tako so ob 100-letnici smrti pesnika v današnjo galerijo postavili le Prešernov doprsni kip, delo akademskega kiparja Frančiška Smerduja. Načrt za obnovo Prešernove hiše je pripravil tudi arhitekt Jože Plečnik, a ni bil izveden.

Ob ustanovitvi Mestnega muzeja Kranj leta 1953 so zopet zaživele ideje o ustanovitvi Prešernovega spominskega muzeja. Z manjšimi obnovitvenimi deli so uredili razstavne prostore. Prostora za Prešernov spominski muzej pa ni bilo. Črtomir Zorec je še naprej opozarjal na neprecenljiv pomen dr. Franceta Prešerna. Opozarjal je na obletnice pesnikovega rojstva in smrti in na njegovo delo. Zbiral je gradivo za muzejsko postavitvev in se zavzemal, da bi Kranj postal Prešernovo mesto. Črtomir Zorec je leta 1964 postal prvi kustos Prešernovega spominskega muzeja.

»Črtomir Zorec se je izkazal za resničnega prešernoljuba in ta privrženost ga je peljala v obsežno in natančno raziskovanje vsega, kar je bilo povezano s pesnikom, a je dotlej ostalo bolj ali manj skrito tako strokovni kot širši slovenski javnosti. Ob upoštevanju dotedanjega vedenja o Prešernovi človeški podobi, njegovem življenju in življenjskih okoliščinah je skušal v svojem času odkriti, kar je ostalo še skrito, pozabljeno, in obenem predstaviti Prešerna kot človeka kar največjemu krogu ljudi.« (Gregor Kocijan, Črtomir Zorec, oris njegovega dela, 50 let Gorenjskega muzeja – Avguštinov zbornik, Kranj, 2003, str. 197)

Leta 1945 so 8. februar razglasili za kulturni praznik. Prešerno praznovanje so v naslednjih letih organizirali tudi v Kranju. (Gorenjski muzej)

Črtomir Zorec ob odprtju Prešernovega spominskega muzeja 8. februarja 1964 (Foto: A. Ignaščenko)

Prešernov gaj Kranjska narodna čitalnica je ohranjala spomin na dr. Franceta Prešerna vse od svoje ustanovitve leta 1863. Skrbela je tudi za Prešernov grob na starem kranjskem pokopališču. Leta 1951 so ga preuredili v spominski park po načrtih arhitekta Marjana Šorlija in ga poimenovali v Prešernov gaj. (Foto: Črtomir Zorec)

V začetku petdesetih let 20. stoletja je Kranj prevevalo pravo prešernovsko ozračje. Vsa kulturna dejavnost je bila povezana s pesnikovim imenom: Prešernovo gledališče, Prešernov pevski zbor, Osnovna šola dr. Franceta Prešerna... Potekale so tudi priprave za ureditev Prešernovega gaja in postavitve Prešernovega spomenika. Spomenik, delo kiparja Frančiška Smerduja, so odkrili decembra 1952. Na fotografiji sta med drugim tudi arhitekt Jože Plečnik in stavbenik Josip Slavec. (Gorenjski muzej)

Dr. Prešern

50 let
Prešernovega
spominskega
muzeja

ODPRTJE PREŠERNOVEGA SPOMINSKEGA MUZEJA 8. FEBRUARJA 1964

Po letu 1960 so dozorele možnosti za ureditev Prešernovega spominskega muzeja. Gorenjski muzej je dobil nove prostore v Mestni hiši in kranjskem župnišču.

Ustanovili so Odbor za ureditev Prešernovega spominskega muzeja, ki je imel prvo sejo 5. novembra 1963. Ta odbor so pod predsedstvom takratnega direktorja Gorenjskega muzeja Ivana Bertoncija sestavljali še kustos Gorenjskega muzeja Cene Avguštin, vodja Študijske knjižnice v Kranju Stanko Bunc, predstavnik SAZU Alfonz Gspan, ravnatelj Narodnega muzeja dr. Jože Kastelic, konservator Republiškega zavoda za spomeniško varstvo Ivan Komelj, konservator Gorenjskega muzeja Boris Sajovic, vodja kulturnozgodovinskega oddelka Narodnega muzeja Hanka Štular in kustos Prešernovega spominskega muzeja v Gorenjskem muzeju Črtomir Zorec. Hišo so preurejali pod vodstvom arhitekta Toneta Bitenca.

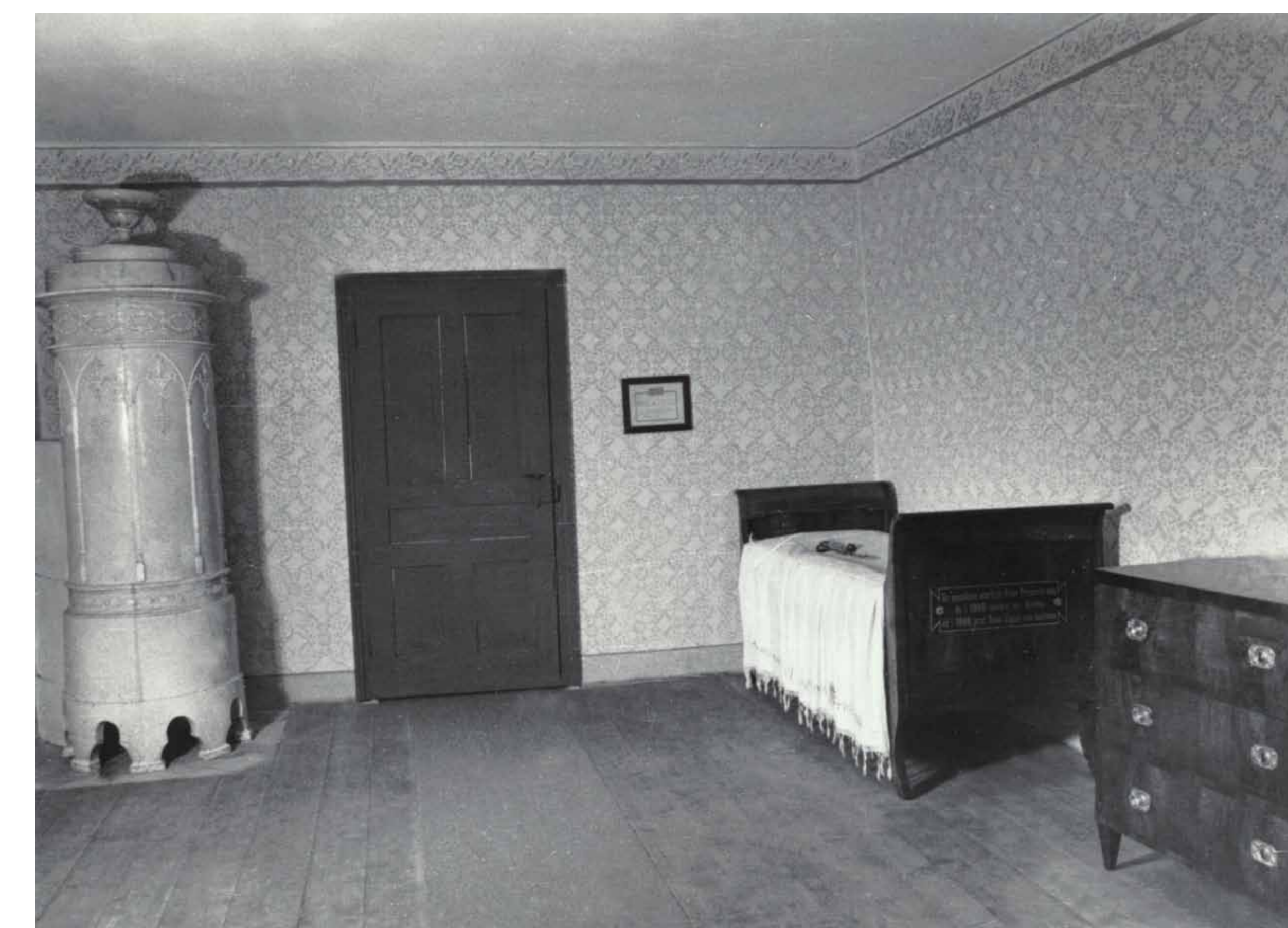
Prešernov spominski muzej je bil slovesno odprt 8. februarja 1964. Na fotografiji je Alfonz Gspan, ki je bil eden od članov Odbora za ureditev Prešernovega spominskega muzeja. (Foto: A. Ignaščenko)

Dr. Cene Avguštin na odprtju Prešernovega spominskega muzeja (Foto: A. Ignaščenko)

Na odprtju Prešernovega spominskega muzeja je Stane Sever recital Zdravljico. (Foto: A. Ignaščenko)

Prešernova soba ob odprtju Prešernovega spominskega muzeja leta 1964. (Foto: A. Ignaščenko)

Z originalnim pohištvom iz časa Prešernovega življenja sta opremljeni pesnikova soba in odvetniška pisarna. (Foto: A. Ignaščenko)

Soba z biografskim gradivom o dr. Francetu Prešernu (Foto: A. Ignaščenko)

Dr. Prešern

50 let
Prešernovega
spominskega
muzeja

OBČASNE SPOMINSKE RAZSTAVE

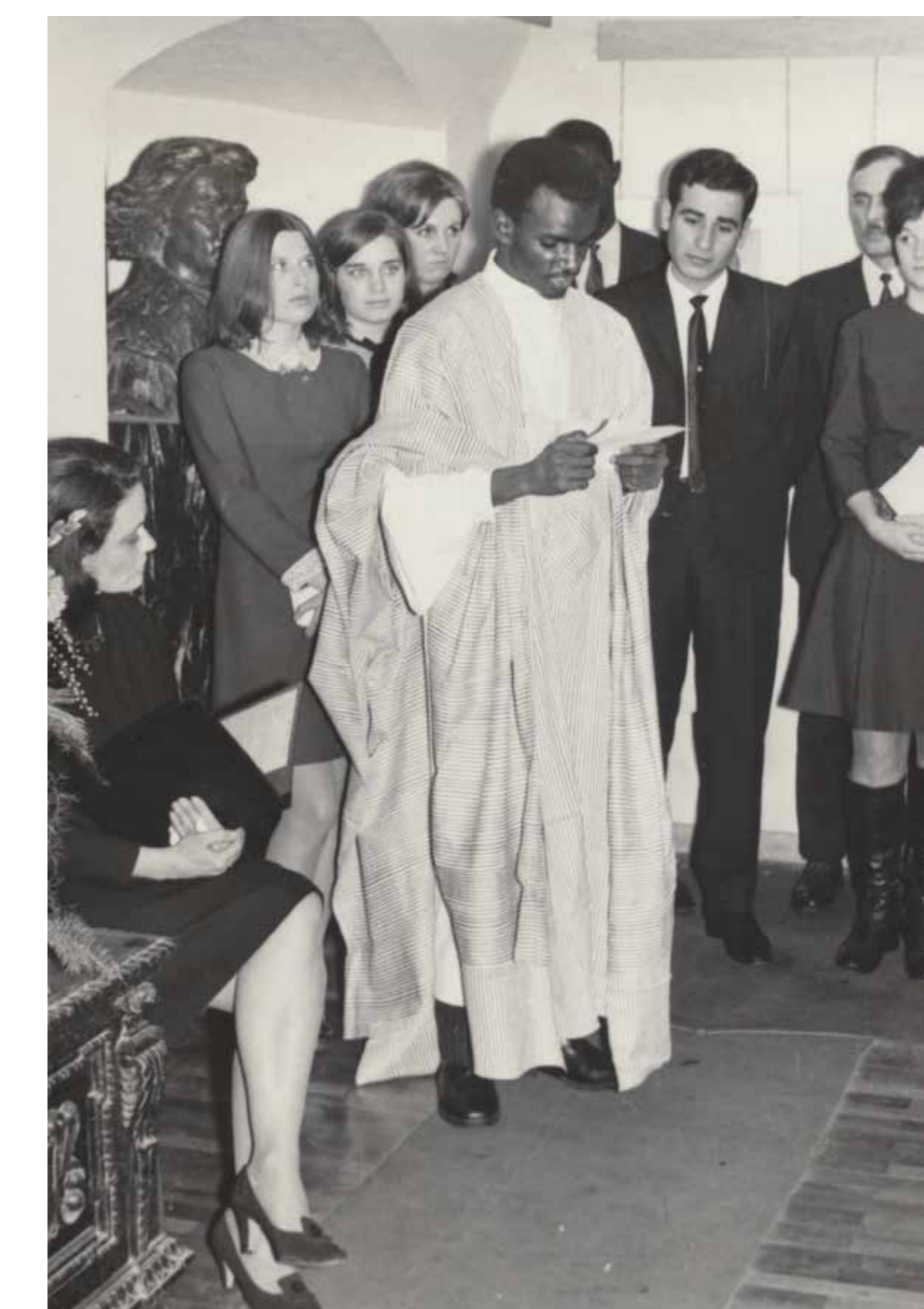
Poleg skrbi za stalno zbirko Prešernovega spominskega muzeja je bilo delo kustosa ves čas usmerjeno v raziskovanje, zbiranje in popularizacijo gradiva, povezanega z življenjem in delom dr. Franceta Prešerna in njegovo dobo v širšem pomenu. Temu so bile že od šestdesetih let namenjene vsakoletne občasne spominske razstave ob obletnicah pesnikovega rojstva in smrti. Razstave ob 3. decembru so poleg predstavitve Prešerna in njegovega ustvarjanja bile večkrat posvečene njegovim sodobnikom in preostalim gorenjskim ustvarjalcem (Čbeličarji, Simon Jenko in Vajevci, Matija Čop, Fran Saleški Finžgar, Prešeren v leposlovju, Prešeren v prevodih, Krst pri Savici, Poezije, Sonetni venec, Julija Primic, Prešernoslovci, Prešeren in bibliofilske izdaje ...). Pri pripravi literarnozgodovinskih razstav je muzej tradicionalno sodeloval z Osrednjo knjižnico Kranj in prof. Francem Drolcem. Več je bilo likovnih razstav z originalnimi upodobitvami pesnika (Stane Dremelj, Valentin Scagnetti, Božidar Jakac) in razstav ilustracij Prešernovih pesmi različnih avtorjev (Miha Maleš, Tomaž Kržišnik, Peter Jovanovič, Ivan Seljak Čopič, Milan Batista, Jelka Reichman). Ob tem so se zvrstili številni literarni in muzejski večeri z uglednimi gosti, prešernoslovci, literarnimi ustvarjalci in interpreti.

Razstava Prešernova pot v svetovno slovstvo, februar 1969 (Foto: A. Ignaščenko)

Na odmevnem literarnem večeru ob razstavi Prešernova pot v svet so tujci prebirali prevode Prešernovih pesmi. Sirijec Johar Yousef in Senegalec Dieng Jean sta brala Prešernovo poezijo v svojih jezikih. (Foto: A. Ignaščenko)

Razstava Stane Dremelj in Valentin Scagnetti, medalje in ilustracije, februar 1974

Razstava Prešeren in Kranj, »Vzdignite me, zadušiti me hoče«, ob 150. obletnici pesnikove smrti (Foto: D. Holynski)

Razstava Božidar Jakac: Upodobitve Franceta Prešerna in ilustracije pesnitev, december 1985 (Foto: D. Holynski)

Profesor Franc Drolc (1939–2013) je bil soavtor številnih literarnozgodovinskih razstav, ki so nastale v sodelovanju z Osrednjo knjižnico Kranj. (Foto: D. Holynski)

Odprtje razstave Kako smo snemali nadaljevanko o Prešernu, kjer so bili na ogled originalni filmski kostumi. Od leve režiser Franci Slak, avtorica razstave Beba Jenčič in Jaroslav Skrušny, Televizija Slovenija (Foto: J. Justin ?)

Na razstavi Prešeren v prevodih sta februarja 2012 prevode Prešerna brala Lojzka Avajanos v grščini in Mohsen Alhady v arabščini, skupaj z avtorico razstave (Foto: J. Justin)

Dr. Prešernij

50 let
Prešernovega
spominskega
muzeja

NOVA STALNA RAZSTAVA

Po več kot treh desetletjih od odprtja prve stalne zbirke Prešernovega spominskega muzeja se je Gorenjski muzej v devetdesetih letih začel pripravljati na obnovo Prešernove hiše in postavitve nove muzejske razstave. Prenova se je zavlekla zaradi dolgotrajnega denacionalizacijskega postopka, ki je bil končan leta 1999; takrat je hišo za muzej odkupila Mestna občina Kranj.

Prenova celotne Prešernove hiše se je po smernicah in pod nadzorom Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Kranj začela leta 2000. Obnovljena hiša in nova stalna zbirka sta bili odprti 27. septembra 2001, kar je simbolično sovpadalo s 155. obletnico prihoda dr. Franceta Prešerna kot deželnega advokata v Kranj.

Nova, sodobna muzejska predstavitev v prvem nadstropju hiše, ki jo je zasnovala kustosinja Beba Jenčič, je ohranila postavitve in originalno pohištvo v pesnikovi sobi in odvetniški pisarni in s tem značaj spominskega muzeja. V preostalih obnovljenih prostorih so z novo vsebinsko zasnovano zbirke prikazani Prešernova življenjska pot, poklicno delo in pesniško ustvarjanje. Na ogled so dokumenti biografske vsebine, pravni dokumenti, rokopisi pesmi, izvorni tiskani pesmi v časopisju in knjigah, izbor iz obsežne zbirke muzejske Prešerniane ter upodobitve Prešerna in njegovih sopotnikov. Razstavo, ki jo je oblikoval Vladimir Pezdirc v sodelovanju s Snežano Madić Lešnik, dopolnjuje glasbena oprema.

Obnovljena Prešernova hiša pred slavnostnim odprtjem (Foto: D. Gunčar)

Odprtje nove stalne zbirke Prešernovega spominskega muzeja, 27. september 2011. Slavnostni govornik je bil dr. Jože Kastelic. (Foto: B. Gunčar)

Predstavitve kataloga nove stalne zbirke Prešernovega spominskega muzeja, 19. december 2002. Od leve sedijo konservatorica dr. Nika Leben, akademik dr. Boris Paternu, muzejska svetovalka Beba Jenčič, direktorica muzeja mag. Barbara Ravnik in umetnostni zgodovinar dr. Cene Avguštin. (Foto: B. Gunčar)

Častni gost na odprtju obnovljene Prešernove hiše je bil predsednik Republike Slovenije Milan Kučan, ki si je muzej ogledal pod vodstvom kustosinje Bebe Jenčič in odgovorne konservatorke Nike Leben. (Foto: B. Gunčar)

Minister za kulturo Jože Školč v spremstvu direktorice muzeja mag. Barbare Ravnik ob ogledu nove stalne zbirke (Foto: B. Gunčar)

Predsednik Danilo Türk se je ob obisku v Kranju 8. februarja 2009 z ministrico za kulturo Majdo Širca ustavil pred Prešernovim spominskim muzejem. (Foto: G. Kavčič)

Predsednik Borut Pahor ob ogledu Prešernovega spominskega muzeja, 8. februar 2013 (Foto: J. Justin)

Javno vodstvo kustosinje po stalni zbirki v sklopu Poletne muzejske noči leta 2011 (Foto: J. Justin)

Muzej vsako leto pripravi več javnih vodstev po stalni zbirki, še posebej na široko pa odpre vrata ob 3. decembru in 8. februarju, ko je obiskovalcev največ. Najštevilčnejši obiskovalci Prešernovega spominskega muzeja so šolske skupine, ki muzej obiščejo v sklopu kulturnih dni in učnega programa. (Foto: J. Justin)

Beba Jenčič ob izidu zbornika Petdeset let Prešernovih nagrad, za katerega je tudi zbrala večino gradiva; zbornik je izšel leta 1997 (Foto: B. Gunčar)

Vodstvo avtorice stalne razstave po obnovljeni Prešernovi hiši (Foto: B. Jenčič)

BEBA JENČIČ, kustosinja Prešernovega spominskega muzeja

Beba Jenčič je začela z delom v kustodiatu kulturne zgodovine Gorenjskega muzeja leta 1973 in naslednje leto v celoti prevzela skrb za Prešernov spominski muzej in Prešernovo zbirko. Redno je pripravljala občasne razstave, od kulturnozgodovinskih, literarnozgodovinskih in likovnih, ki so bile povezane z življenjem in delom dr. Franceta Prešerna in z drugimi pomembnimi gorenjskimi ustvarjalci. Med letoma 1981 in 2010 je ob kulturnem prazniku pripravljala vsakoletne razstave s predstavitevjo preteklih Prešernovih nagrajencev. Vrsto let je skrbel za strokovno delo tudi v Prešernovi rojstni hiši v Vrbi, kjer je leta 1989 pripravila tudi stalno razstavo. Zasnovala in uresničila je novo stalno razstavo Prešernovega spominskega muzeja, ki je bila v obnovljeni hiši odprta leta 2001, in uredila razstavniki katalog. Ves čas je muzej in zbirko predstavljala javnosti v različnih vodnikih in drugih muzejskih publikacijah.

Njeno delo je bilo posvečeno tudi drugim temam iz kulturne zgodovine (okovje, nagrobniki, dr. Janez Bleiweis) in pripravi likovnih razstav, zlasti vsakoletne predstavitve likovnic ob mednarodnem dnevu žena.

Dr. Prešernij

50 let
Prešernovega
spominskega
muzeja

RAZSTAVE PREŠERNOVIH NAGRAJENCEV

Ob slovenskem kulturnem prazniku leta 1981 je bila v galeriji Prešernove hiše prvič na ogled razstava Prešernovi nagrajenci, ki je postala tradicionalna. Razstave je vse do leta 2010 zavzeto pripravljala kustosinja Beba Jenčič, ki je tako predstavila dobitnike Prešernove nagrade in nagrade Prešernovega sklada, najvišjih priznanj za kulturno ustvarjanje za posamezna leta, od prve podelitve leta 1947 naprej. Z umetniškimi deli in dokumentacijo so bili predstavljeni vrhunski ustvarjalci z najrazličnejših področij umetnosti. Tako se je v muzeju oblikovala obsežna zbirka del in dragocenega dokumentiranega gradiva Prešernovih nagrajencev.

V sodelovanju z upravnim odborom Prešernovega sklada je Gorenjski muzej leta 1997 izdal obsežen zbornik Petdeset let Prešernovih nagrad 1947–1996, v katerem so zbrani podatki o vseh nagrajencih in njihova nagrajena dela.

Odprtje prve razstave Prešernovi nagrajenci 1947–1949 v galeriji Prešernove hiše, leta 1981. Udeležili so se je tudi nagrajenci Bratko Krefc, Božidar Jakac in Samo Smerkolj. (Foto: D. Holynski)

Odprtje razstave Prešernovi nagrajenci 1957–1961, februar 1983 (Foto: D. Holynski)

Prešernovi nagrajenci 1977–1979, februar 1989 (Foto: D. Holynski)

Predstavitve zbornika Petdeset let Prešernovih nagrad 1947–1996 v Mestni hiši, 4. februar 1997 (Foto: B. Gunčar)

Odprtje razstave Prešernovi nagrajenci 1996, februar 1997 (Foto: B. Gunčar)

Odprtje razstave Prešernovi nagrajenci za leto 2009 (Foto: J. Justin)

Galerija Prešernovih nagrajencev od leta 2000, ko je bila na ogled razstava del Prešernovih nagrajencev likovnikov, pripravljala razstave in ustvarja zbirko del umetnikov, dobitnikov najvišje nagrade za likovno umetnost. Razstava Prešernove nagrajence Alenke Gerlovič, maj 2010 (Foto: B. Gunčar)

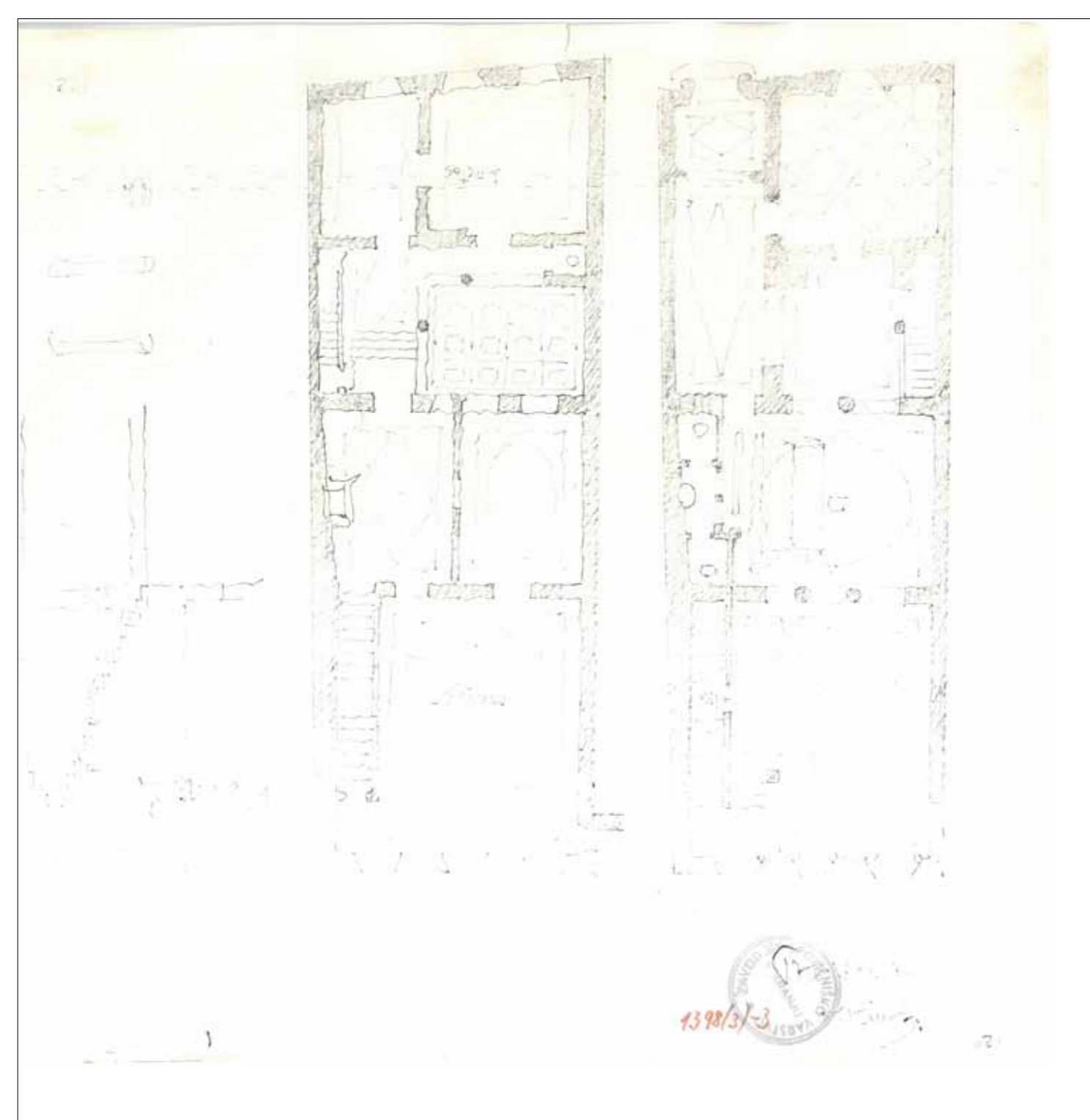
Od leta 2010 predstavitve vsakoletnih nagrajencev poteka v Galeriji Prešernovih nagrajencev. Razstavo Prešernovi nagrajenci 2011 si ogledujeta nagrajenec Miroslav Košuta in predsednik upravnega odbora Prešernovih nagrad Jaroslav Skrušny. (Foto: B. Gunčar)

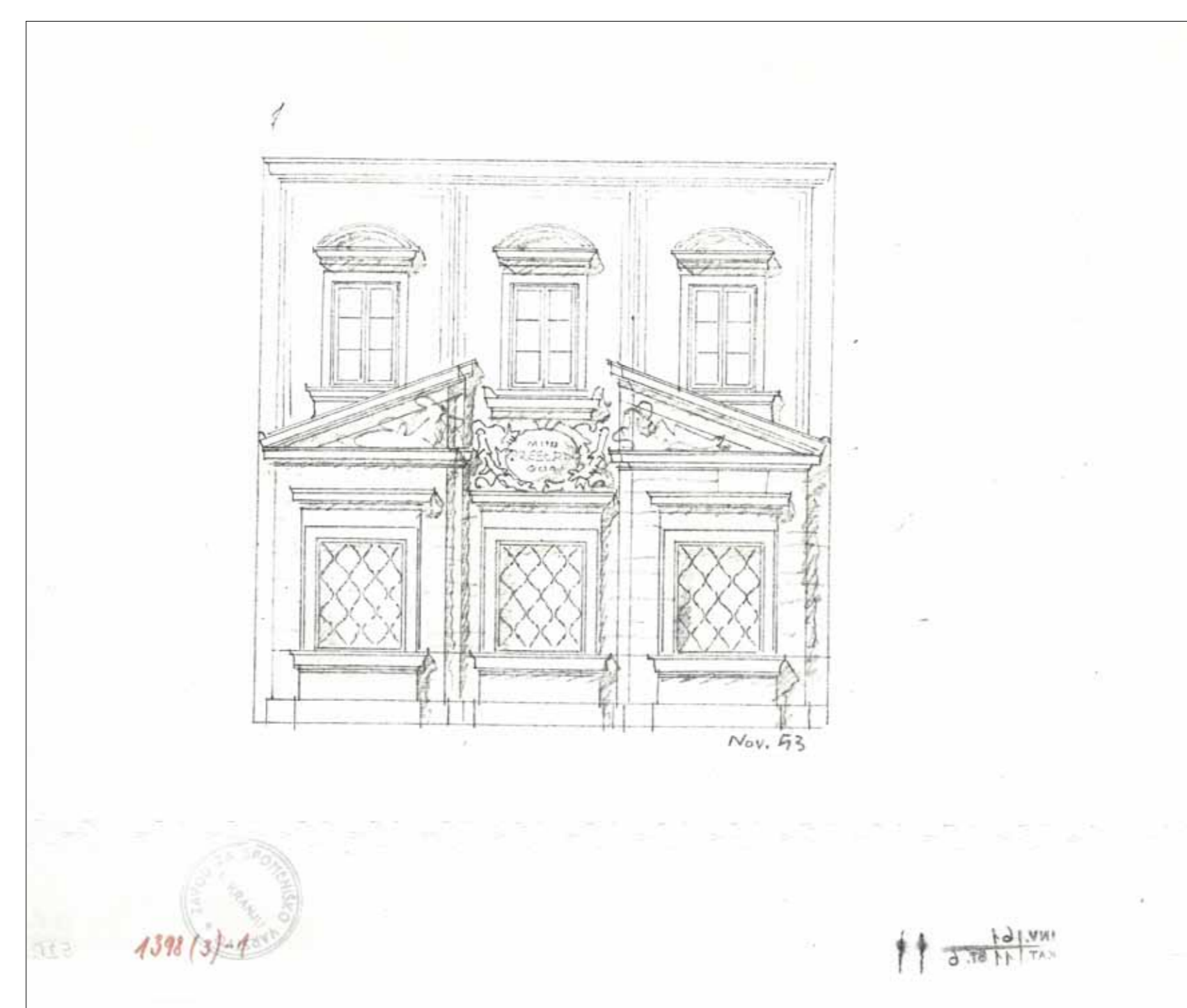
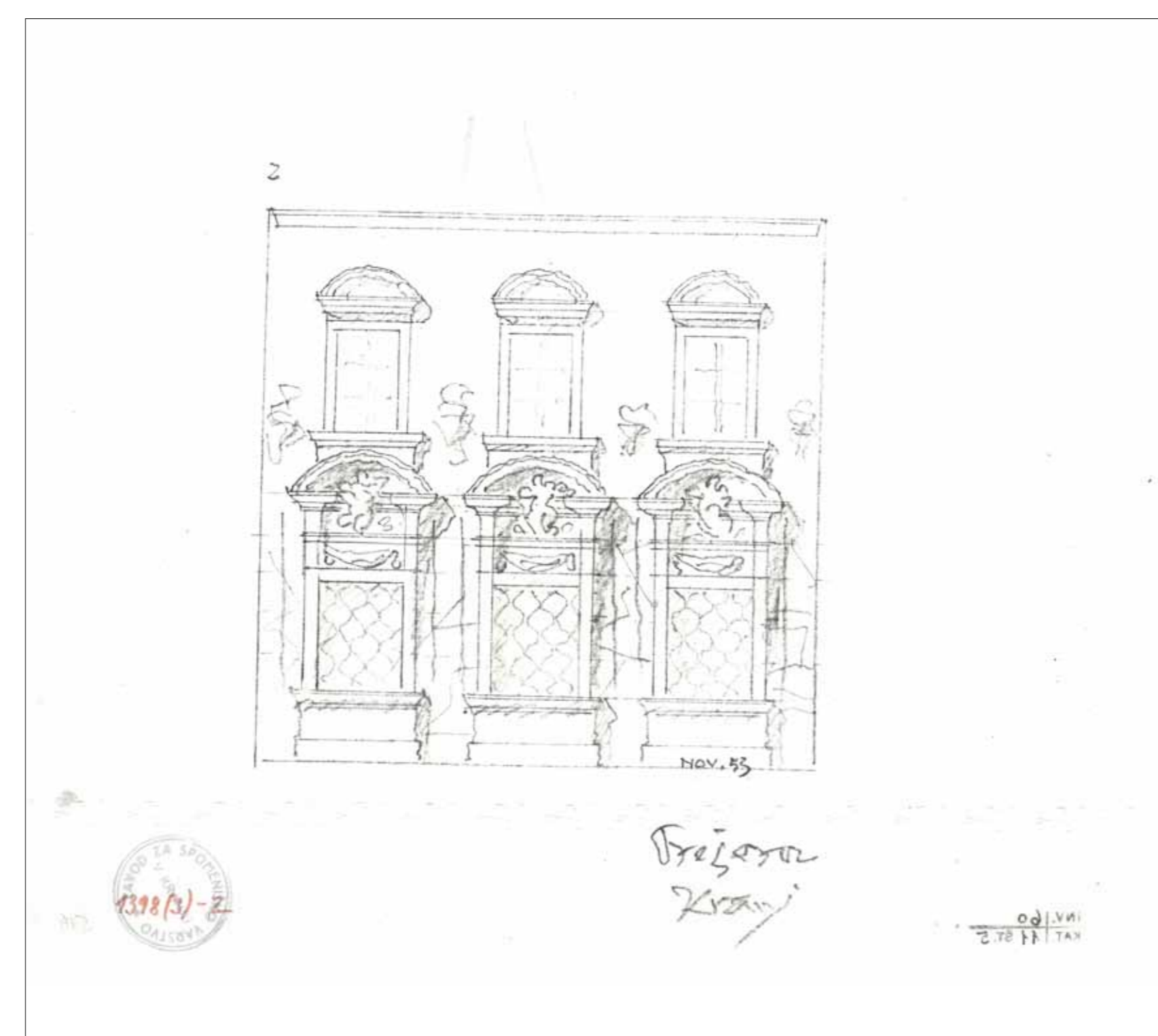
Dr. Prešernij

50 let
Prešernovega
spominskega
muzeja

PRVE PRENOVE PREŠERNOVE HIŠE

Načrt arhitekta Jožeta Plečnika za prenovu Prešernove hiše iz leta 1953
(Arhiv ZVKDS OE Kranj)

Prizadevanja za obnovo hiše so se začela že v petdesetih letih 20. stoletja v okviru Zavoda za spomeniško varstvo LRS. Načrte za prenovu hiše je leta 1953 zrisal arhitekt Jože Plečnik. V pritličju je Plečnik predvidel osrednjo dvorano, ki se je odpirala v globino hiše do atrija. Predelni steni, ki delita sedanja galerijska prostora do atrija, je predrl z arkadami, slonečimi na stebrih, in oblikoval prehod tudi v obokano sobo v Tavčarjevi ulici. V nadstropju je ohranil tlorisno zasnovo, posamezne prostore tudi v pritličju pa je obogatil z ornamentiranimi stropi z elipsastimi in kasetiranimi poudarki. Pritličje osrednje skromne fasade nadstropne meščanske hiše je obogatil s široko trikotno atiko, sredi katere je med dekoracijo umestil spominsko ploščo, okna pa je poudaril z ločno sklenjenimi dekorativnimi lunetami in kovanimi mrežami po baročnih vzorih iz naše ljudske arhitekture. O temeljitejših raziskavah hiše iz tega časa ni podatkov. Znano je le, da je bil istega leta pod vodstvom konservatorja Ceneta Avgušтина izpod ometa izluščen renesančni portal s prirezanimi robovi, ki je vodil iz veže proti skladišču.

Plečnikov načrt ni bil uresničen, dela pa so zastala vse do leta 1955. Takrat je bila formalno imenovana komisija, ki so jo poleg Avgušтина sestavljali še tedanji ravnatelj spomeniškega zavoda LRS Edo Turhner, Vinko Hafner kot predsednik MLO Kranj in arhitektka Milica Detoni, asistentka pri prof. Marjanu Mušiču. Ta komisija je zrisala nov načrt za prenovu hiše (načrt hrani Indok pri Ministrstvu za kulturo RS). Detonijeva je v pritličju ohranila tlorisno zasnovo,

Raziskave fasade v Prešernovi ulici in del ohranjenega gotskega portala iz leta 1978 (Arhiv ZVKDS OE Kranj)

Obnova fasade v sedemdesetih letih 20. stoletja (Arhiv ZVKDS OE Kranj)

Muzejska zbirka v hiši, sredina petdesetih let 20. stol.
(Indok pri Ministrstvu za kulturo RS)

zazidala je eno okno v atrij, odstranila ovalne stopnice v drugem prostoru, v nadstropju pa je predvidela odstranitev stene med sobo (sedanjo spalnico), s čemer bi nastal nov, večji prostor z novim vhodom, ter odprtje arkad na hodniku v atriju. Na fasadi v Prešernovi ulici je predvidela rekonstrukcijo obeh izložbenih oken v navadni členjeni okni, ki bi se tako kot na fasadi v Tavčarjevi ulici lahko zastrli z železnimi polkni.

Leta 1959 je Prešernovo smrtno hišo kupila Okrajna trgovska zbornica in v njej nameravala urediti moderen trgovski lokal. Upravni odbor mestnega muzeja je na to opozoril pristojne institucije in te so namero preprečile. Hiša je bila postopno urejena kot mestni muzej z zbirko pohištva, slik, kipov, predmetov ljudske umetnosti, dokumentov in orožja iz časa NOB. Ko se je muzej preselil v stavbo župnišča, pa je celotna stavba dobila muzejsko vsebino. Gradbeni posegi v tem času so bili omejeni na notranjost, zlasti na ureditev kletnih prostorov z novim dostopom, z novimi tlaki v kombinaciji lesa in opečnih tlakovcev ter ureditev atrija s sanitarijami. Povečanja Prešernove sobe, predvidenega v načrtu Detonijeve, k sreči niso izvedli.

Neraziskani sta ostali tudi fasadi vse do leta 1977, ko je Zavod za spomeniško varstvo pod vodstvom Olge Zupan opravil raziskave ometov na osrednji fasadi in odkril deloma ohranjena kamnita gotska portala, ki sta zdaj na ogled v okrnjenem obsegu.

Dr. Prešernov

50 let
Prešernovega
spominskega
muzeja

PRENOVA NA ZAČETKU 21. STOLETJA

Prenova hiše v letih 2000 in 2001, ki je potekala pod nadzorom Zavoda za varstvo kulturne dediščine, Območne enote Kranj, je bila nujno potrebna predvsem zaradi majavega ostrešja in statike. Sočasno z novo streho je bilo prekrito praviloma odprto notranje dvorišče, zato je bilo mogoče odstraniti nepotrebno zasteklitev arkadnega hodnika v nadstropju, ki jo je predvidela arhitektka Detonijeva. Z novimi ometi in tlaki iz rečnih okroglic je hiša pridobila ustrezen osrednji prostor, namenjen prodajni galeriji.

Preostali prostori so ostali oblikovno nespremenjeni, dobili so le likovne poudarke v obliki dekorativnih poslikav, odkritih ob sondiranju ometov in beležev pod vodstvom restavratorjev Toneta Marolta in Eve Tršar Andlovic. V 19. stoletju so bili namreč poslikani skoraj vsi prostori. Poslikave so bile povsod večplastne in največkrat časovno neopredeljive, mestoma ohranjene le fragmentarno in jih je bilo težko izluščiti v večjem obsegu. V galerijskih prostorih v pritličju je bila zanimiva zlasti plast z naslikanim flodrom, ki ponazarja lesene opaže. Taplast izvira verjetno iz Prešernovega časa, ko je bila v prostoru kavarna, vendar je zaradi galerijske namembnosti ni bilo mogoče v celoti pokazati in je ostala pod novimi beleži. Restavratorji so ohranili le večje naslikano kvadratno polje v historicističnem stilu na temenu osrednjega galerijskega prostora, ki ne moti preveč razstav.

Menjava ostrešja na Prešernovi hiši (Arhiv ZVKDS OE Kranj)

Pogled v odprtino v stropu v Prešernovi sobi z izvornim poslikanim stropom (Arhiv ZVKDS OE Kranj)

Odkrivanje in restavriranje poslikav v prvem nadstropju hiše (Arhiv ZVKDS OE Kranj)

Restavrator Tone Marolt med restavriranjem rustike v atriju hiše leta 2001 (Arhiv ZVKDS OE Kranj)

Najbolj je videz spremenila Prešernova soba, kjer je bil pod sekundarnim stropom iz časa zadnje prenove leta 1964 odkrit lesen ometan izvorni strop s poslikavo, skrito pod sedmimi plastmi beležev. Po odstranitvi sekundarnega stropa se je izba spremenila v meščanski reprezentančni salon, ki ga je še nadgradila dekorativna poslikava stropa in sten. Zasnova v obliki preproge z osrednjo rozeto je sorodna tisti v galeriji, vendar so dekorativni elementi, zlasti cvetlični in palmetasti motivi, mnogo lahkotnejši.

Tudi na stropu sosednje sobe so restavratorji izpod beležev izluščili slikovito uokvirjeno geometrijsko dekoracijo, ki ji na stenah sledi klasicističen motiv navpičnih pasov. Z restavriranjem in delno rekonstrukcijo je tudi tej sobi vrnjeno nekoliko meščanskega šarma iz 19. stoletja. kot dokaz starejšega renesančnega jedra stavbe pa je na ogled tudi poprej zazidana stenska niša z ohranjenimi izvornimi apnenimi ometi, ki so hišo prekrivali v 16. in 17. stoletju.

Poprej bele stene v sobi, kjer je bival Smoletov sin Andrej Rudolf, so restavratorji osvežili s preprostim patroniranim vzorcem, ki je bil edini

berljiv med drobnimi fragmenti različnih beležev. Dekorativnih slikovitih poslikav v Katrini sobi je bilo več, vendar je le izbrana plast pokrivala celotno višino stene od tal do renesančnega stropa. Ta poslikava z zasnovo v obliki navpičnih pasov s stiliziranim cvetličnim motivom, ki ga pod stropom spremlja vodoravni pas v obliki vitice z listi vinske trte, je ohranjena predvsem na steni brez odprtin. Poslikavo je restavriral in dopolnila mag. Irena Jeras Dimovska.

Preostali posegi so bili vzdrževalne narave. V hiši je bila obnovljena električna napeljava s talnim ogrevanjem v galerijskih prostorih, razsvetljavo in avdiovizualnimi pripomočki, gradbena ekipa je pokrpala omete in prostore prebelila, poskrbeli so za nove sanitarije in beljenje fasade, restavrator kamnosek pa je očistil in površinsko zaščitil kamnoseške elemente v kleti in na fasadi. Stavbno pohištvo je bilo še v razmeroma dobrem stanju in ga je bilo treba le prepleskati, tako kot obe pročelji, in hiša je zaživela v novem sijaju. Tega je nadgradila nova postavitve muzejske razstave, ki jo je pripravila muzejska svetovalka Beba Jenčič, oblikoval pa studio Kvadrat design z oblikovalcema Vladimirjem Pezdircem in Snežko Mandič.